

پرونده ویژه

به کوشش: عباسعلی شعبانی

از امام صادق (علیه السلام) نقل شده است که هر گفتار یا کرداری که از برادر دینی سر بزند، دارای دو وجه است؛ نیکی و بدی. باید تا آنجا که مقدور انسان است آن را حمل بر وجه نیک کند گرچه احتمال طرف دیگر را هم بدهد و تجسس و واریسی کردن هم جایز نیست و خداوند از آن نهی فرموده، مگر آن که راهی بر حمل وجه نیک به دست نیآوری یا آن را بر تو ببندد.

پنج گناه است که محوشدنی نیست، شریک قرار دادن برای خدا و کشتن مردم بنا حق و بهتان زدن به مؤمن و فرار از جنگ و قسم ناحق که به وسیله آن مال دیگری را از بین ببرند. (نهج الفصاحه مجموعه کلمات قصار حضرت رسول، ص ۴۶۲)

جابر بن عبد الله از قول پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله) نقل کرده است که: آیا به شما خبر بدهم از بدترین مردان تان؟ گفتیم بلی یا رسول الله! حضرت فرمود: بدترین مردان شما عبارتند از: بهتان زننده، گستاخ، فحش دهنده، کسی که تنها می خورد، کسی که از مهمان نوازی ابراء دارد، کسی که بنده خود را می زند و کسی که عیالش (در تامین معاش و سر پناه) به دیگران پناه می برد. (جهاد النفس وسائل الشیعه، ترجمه صحت، ج ۴۹، ص ۲۲۲)

امام صادق (علیه السلام) در نصایحش به یاران خود فرمود: از این که زبان تان به ذکر سخن دروغ و ناحق و بهتان و گناه و دشمنی مشغول باشد بپرهیزید. زیرا اگر زبان تان را از آنچه که خدا زشت دانسته و نهی فرموده است نگهدارید، این کار برایتان بهتر خواهد بود از این که زبان تان به ذکر سخنان زشت مشغول باشد، چون چیرگی زبان به پلیدی هایی که خدا نهی کرده است، دلیل پستی شخص در نزد خدا و دشمنی با پروردگار است و همچنین نوعی کوری و کوری است که خداوند در روز قیامت نصیبش گرداند. (آداب معاشرت از دیدگاه معصومان (علیهم السلام) ص ۱۳۶)

امیرالمؤمنین (علیه السلام) فرموده: هر که ایمان به خدا و روز جزا دارد، در مکان تهمت و شک نایستد. (اصول کافی، ترجمه مصطفوی، ج ۴، ص ۸۷)

شرح حدیث

– علامه مجلسی (رحمته الله علیه) در تفسیر این فرمایش حضرت علی (علیه السلام) می گوید: گویا مقصود، نهی از حضور در جایی است که موجب تهمت به فسق یا کفر یا ذمائم اخلاقی است. زیرا در این صورت ممکن است انسان نزد مردم، متهم به این صفات گردد و گاه ممکن است این صفات در دل انسان نیز اثر کند و باطن شخص تبیره و تار گردد. همچنین ممکن است که مقصود جلوگیری از هم نشینی با کسانی باشد که ایجاد شبهه در دین می کنند و به تصور خود آن را کیاست می پندارند و مردم را بدین وسیله از طریق اهل یقین گمراه کنند.

– چنان که هر اسبی که لجام بر دهن دارد، در حرکت زبان آزاد نیست، تقوای مؤمن هم برای او لجامی است که به او اجازه نمی دهد فحش دهد و دروغ گوید و تهمت زند. از این رو اگر بخواهد از دشمن خود انتقام بگیرد و دل خود را خنک کند، رسوایی به بار می آورد. زیرا انتقام گرفتن از مردم دنیا با احتیاط و ملاحظه کاری سازش ندارد. (اصول کافی، ترجمه مصطفوی، ج ۳، ص ۳۴۸)

حضرت صادق (علیه السلام) فرمود: همین که مؤمن برادر (دینی) خود را تهمت زند ایمان از دلش زدوده شود، چون نمک در آب. (اصول کافی، ترجمه مصطفوی، ج ۴، ص ۶۶)

«عمر بن یزید از قول پدرش می گوید: شنیدم حضرت صادق (علیه السلام) می فرمود: هر کس برادر دینی خود را مورد تهمت قرار دهد احترامی میان آن دو بجا نماند، و هر که با برادر (دینی) خود مانند سایر مردم معامله کند، او از آنچه خود را بدان بسته (یعنی مذهب حقه) بی زار و برکنار شده است.